

Nr 145.

Av herr **Vennerström**, om antagande av lag om förlängning av vissa arrendeavtal.

Till 1920 års riksdag inlämnade Kungl. Maj:t ett förslag till lag om förlängning av vissa arrendeavtal, förnämligast stödd på det skälet att det ansågs som en statens skyldighet att landets arrendatorer skulle tryggas och skyddas för eventuella trakasserier från arrendegivarna intill dess den sociala arrendelagstiftningsfrågan och frågan om tvångsavlösning av jord för tillgodoseende av jordbruksändamål blivit slutligt utredda och behandlade av riksdag och regering, vilket då antogs skola ske före den 1 januari 1925. De närmare skälen för Kungl. Maj:ts framställning finnas utvecklade i Kungl. Maj:ts proposition nr 397 samma år. Riksdagen avlog emellertid lagförslaget och frågan föll. Ett försök av enskild motionär att få lagen antagen vid 1921 års riksdag rönste samma öde.

Genom denna avvisande hållning från riksdagen ha arrendatorerna vid de mellansvenska och norrländska bruken och bolagen råkat i ett synnerligen bekymmersamt för att icke säga farligt läge. Flertalet av de gamla kontrakten utgå nämligen under åren 1922, 1923 och 1924. Ehuru man nu ej kan annat än i enstaka fall påvisa verkningarna av riksdagens avvisande hållning, är det dock otvivelaktigt, att de truster och bolag, som jordreformen är ämnad att rikta sig emot, redan nu väl förstått utlägga sina planer, huru de skulle undgå den av jordkommissionen bebådade tvångsavlösningen av jord. Särskilt gäller detta om våra mellansvenska bruk, där bruksdriften i de flesta fall ej endast bygger på egendomsavkastningen utan jämväl på ett system att genom betungande arrendekontrakt utnyttja det egentliga jordbruksarbetet för jordägarens vinstbegär och i vilka kontrakt det ofta är stipulerat att minsta försummelse i arbetsskyldigheten är tillräcklig att göra arrende-

upplåtelsen verkningslös. Den allmänna tendensen vid bruksförvaltningarna är för närvarande den att söka en skyddande övergångsform, i det att man undan för undan uppsäger de arrendatorer, vars kontrakt utgå, och ersätta dem med nya arrendatorer, som hur lagen nu än månne bli va varken vilja eller kunna göra anspråk på jordavlösning, när reformen nu en gång kommer. En annan åtgärd som också vidtogs i samma syfte är att uppsäga arrendatorn och lägga jorden till ett närgränsande jordbruk, utlägga den till beteshage eller skogsplantering och använda själva gården till skogsbruket, varigenom det självständiga jordbrukarhemmet för alla tider ödelägges.

Vad som gör dessa manipulationer ännu mera upprörande är att åtgärderna drabba arrendatorer, vars släkt i många fall sedan urminnes varit jordinnehavare och vars gamla fädernehem nu sprängas. Dessa uppsägningar och åtgärder ske ej massvis och väcka således ej uppseende, utan en efter en alltefter som kontrakten brytas eller utgå sättas de gamla arrendatorerna ur sina funktioner och drivas ut till annan ort och kanske också annan sysselsättning. Det börjar därför allt tydligare framgå, att de arrendatorer, som riksdagen genom jordfrågans upptagande avsåg att bistå, kommit i ett ännu ömtåligare läge än förut, därigenom att en av så mångskiftande och starka intressen beroende fråga upptogs utan att man samtidigt skyddade arrendatorernas existens från trakasserier och egenmäktiga åtgärder. Omdömet bland dessa är också att man anser det föga lyckligt, att jordavlösningens fråga upptagits, innan staten skapat garantier för arrendatorernas samhällsställning och ekonomiska förvärvsgrund.

Jag hemställer sålunda,

att riksdagen ville för sin del antaga det av regeringen vid 1920 års riksdag genom propositionen 397 framlagda och av andra lagutskottet i utlåtande nr 39 tillstyrkta förslaget till lag om förlängning av vissa arrendeavtal.

Stockholm den 21 januari 1922.

Ivar Vennerström.